

Dinas a Sir Abertawe
Canolfan Ddinesig
Heol Ystumllwynarth
Abertawe
SA1 3SN

Cyfeirnod: 3854A2023

1 Cwr y Ddinas / 1 Capital Quarter
Caerdydd / Cardiff
CF10 4BZ
Ffôn / Phone: 029 2032 0500
Ffacs / Fax: 029 2032 0600
Ffôn testun / Textphone : 029 2032 0660
info@audit.cymru / post@archwilio.cymru
www.audit.wales / www.archwilio.cymru

Dyddiad cyhoeddi: Hydref 2023

Diweddariad ar y cynnydd y mae'r Cyngor yn ei wneud ynghylch ei Raglen Drawsnewid

Annwyl Martin,

Fel rhan o'n gwaith archwilio, byddwch yn ymwybodol ein bod wedi bod yn gwneud gwaith mewn perthynas â'ch Rhaglen Drawsnewid. Rwy'n falch ein bod bellach yn gallu rhoi ein hadborth i chi ar y gwaith hwn yn y llythyr hwn.

Wrth ddeall cyd-destun taith trawsnewid y Cyngor hyd yma, mae'n werth adlewyrchu bod dull y Cyngor o drawsnewid wedi bod trwy sawl iteriad. Dros y gorffennol mwy diweddar, mae hyn wedi cynnwys Rhaglen 'Abertawe Gynaliadwy' y Cyngor a gynhaliwyd rhwng 2015-16 a mis Hydref 2020 a'i raglen 'Achieving Better Together' (ABT) a gynhaliwyd rhwng mis Hydref 2020 a haf 2022. Fodd bynnag, yn ystod 2021 a 2022 roedd rhaglen trawsnewid ABT yn canolbwyntio'n naturiol ar gefnogi'r Cyngor i ymateb i'r pandemig a'i helpu i adfer ohono. O'r herwydd, o ystyried yr angen i ailffocysu gweithgarwch trawsnewid wrth symud ymlaen ar gyfer y tymor canolig a'r tymor hwy, yn ein barn ni, roedd yn briodol i'r Cyngor ailasesu ei Raglen Drawsnewid ym mis Tachwedd 2022, a sefydlu dull wedi'i adnewyddu drwy ei 'Rhaglen Trawsnewid Abertawe Lwyddiannus a Chynaliadwy 2022 a thu hwnt' gyfredol.

O ystyried ailffocysu Rhaglen Trawsnewid y Cyngor yn sylweddol dros y flwyddyn ddiwethaf, rydym wedi canolbwyntio ein hadborth yn y llythyr hwn i gwmpasu'r cyfnod hwn. Er nad ydym wedi canolbwyntio'n uniongyrchol ar hen iteriadau eich Rhaglen Trawsnewidiadau, lle ceir dysgiadau o'r rhaglenni hyn, byddai hynny'n ddefnyddiol wrth gefnogi gwelliannau, mae'r rhain wedi cael eu hadlewyrchu yn ein canfyddiadau isod.

Wrth ymgymryd â'n gwaith, rydym wedi arsylwi cyfarfodydd y gwahanol Fyrddau sy'n gyfrifol am oruchwylio'r Rhaglen Drawsnewid, adolygu dogfennau allweddol ac wedi cyfweld ag unigolion allweddol. Mae ein gwaith

hefyd wedi tynnu ar waith arall yr ydym wedi'i wneud o fewn y Cyngor lle mae hyn wedi helpu i gefnogi ein casgliadau.

Ffocws ein gwaith oedd deall a yw'r Cyngor yn cynllunio ac yn monitro ei ymagwedd at ei raglen drawsnewid sefydliadol yn effeithiol a chyflawni arbedion cysylltiedig.

Ein barn gyffredinol yw, er bod llawer o agweddau ar ddull strategol y Cyngor o gynllunio, monitro a chyflawni ei Raglen Drawsnewid newydd wedi'u diffinio'n dda, gellid cryfhau rhai trefniadau allweddol er mwyn galluogi'r Rhaglen Drawsnewid i addasu i'r pwysau ariannol parhaus a chyflawni ei uchelgeisiau. I gefnogi'r casgliad hwn, rydym wedi nodi cryfderau a meysydd i'w gwella o ran dull y Cyngor o drawsnewid.

Gweledigaeth a strategaeth trawsnewid

Mae gan y Cyngor weledigaeth drawsnewid glir. Ym mis Tachwedd 2022 cytunodd y Cyngor ar 'Strategaeth Trawsnewid 2022-2027 a Thu Hwnt' newydd. Roedd ei strategaeth newydd yn ceisio adeiladu ar y meysydd a wnaed yn ei hen raglen drawsnewid 'Cyflawni Gwell Gyda'n Gilydd'. Dylai'r eglurder hwn alluogi'r Cyngor i ganolbwyntio ar yr hyn sydd angen ei gyflawni i gyflawni ei uchelgeisiau trawsnewid.

Mae integreiddiad da rhwng Strategaeth Drawsnewid newydd 2022 y Cyngor a'i Gynllun

Corfforaethol. Er bod ei Strategaeth Drawsnewid newydd wedi'i datblygu cyn ei Gynllun Corfforaethol newydd ac Amcanion Llesiant (GCCau) newydd, mae aliniad cryf rhwng y ddwy ddogfen strategol hyn. Mae pob un o ddeuddeg rhaglen drawsnewid y Strategaeth Drawsnewid hefyd wedi'u halinio â chefnogi cyflwyno un o Swyddogion Cymorth Cymunedol y Cyngor. Yn ogystal â hyn, mae un o chwe WBOs y Cyngor yn canolbwyntio'n benodol ar 'Drawsnewid a Gwydnwch Ariannol'. Dylai rhoi trawsnewidiad yn ganolog i gyfeiriad strategol y Cyngor o deithio sicrhau bod ganddo broffil digonol.

Gallai rhai o'r deuddeg rhaglen drawsnewid ddisgrifio eu huchelgeisiau yn gliriach dros y tymor hwy.

Mae 'Strategaeth Trawsnewid 2022-2027 a Thu Hwnt' y Cyngor yn cydnabod y bydd llawer o'r deuddeg rhaglen drawsnewid yn rhedeg y tu hwnt i 2027. Ar gyfer rhai o'r rhaglenni trawsnewid unigol mae gorwelion amser tymor hwy clir sy'n rhedeg y tu hwnt i 2027, megis 'Rhaglen Sero Net 2030' sy'n rhedeg tan 2030, ac uchelgais 'Rhaglen Mwy o Gartrefi' o 1000 o gartrefi newydd dros y deng mlynedd nesaf. Fodd bynnag, ar gyfer rhaglenni eraill fel 'Canolfan Gymunedol y Dyfodol' a 'Cymunedau Galluogi' mae llai o eglurder ynghylch beth yw eu huchelgais dros y tymor hwy. Bydd cael dealltwriaeth gliriach o'r uchelgeisiau ac amcanion tymor hwy ar draws y deuddeg rhaglen drawsnewid yn cefnogi sut y gwneir penderfyniadau gan ddefnyddio cyd-destun tymor hwy.

Cynllunio a chyflenwi trawsnewid

Mae Cynllun Rhaglen Trawsnewid y Cyngor yn rhoi trosolwg clir o'r deuddeg Rhaglen Drawsnewid.

Mae Cynllun y Rhaglen yn cynnwys strwythur cyson sy'n amlinellu'r canlyniadau, y manteision a'r allbynnau y disgwyliar eu cyflawni fel rhan o'r deuddeg Rhaglen Trawsnewid unigol. Fodd bynnag, nid yw'r amserlenni

ynghylch pryd y bydd y budd-daliadau a'r canlyniad hyn yn cael eu cyflawni wedi'u nodi yn y 'Cynllun Rhaglen Drawsnewid'. Rydym yn deall gan y Cyngor ei fod wedi sail i'r Cynllun Rhaglen Drawsnewid drosfwaol drwy ddogfennau cynllunio rhaglenni manylach ar lefel unigol y Rhaglen. Yn ein barn ni, bydd yn bwysig bod gan y dogfennau cynllunio manylach hyn raddfeydd amser wedi'u diffinio'n glir ar gyfer pryd mae'r Cyngor yn bwriadu cyflawni'r buddion a'r canlyniadau penodedig.

Mae'r Cyngor wedi ailffocysu ei drefniadau ar gyfer sut mae ei Aelodau'n ymwneud â'i raglenni trawsnewid. Yn ddiweddar, mae'r Cyngor wedi sefydlu Pwyllgorau Trawsnewid Gwasanaethau Aelodau (STCs) sy'n cyd-fynd yn agos â Swyddogion Cymorth Cymunedol y Cyngor a'r deuddeg rhaglen drawsnewid. Rôl y Pwyllgorau Datblygu Corfforaethol newydd, a ddisodlodd y cyn Bwyllgorau Datblygu Corfforaethol, fydd cyfrannu at ddatblygiad parhaus gweithgareddau trawsnewid y Cyngor y cytunwyd arnynt. Whist mae'r pwyllgorau hyn yn newydd ac felly nid yw eu heffeithiolrwydd wedi'i bennu eto, dylai cael y rhain yn cyd-fynd â'r rhaglenni trawsnewid gefnogi'r rhaglenni unigol wrth iddynt barhau i esblygu.

Gallai'r cysylltiad rhwng Cynllun Ariannol Tymor Canolig (MTFP) y Cyngor a'r rhaglen drawsnewid gyfredol gael ei diffinio'n gliriach. Cymeradwywyd y MTFP ddechrau Mawrth 2023 ar ôl cymeradwyo'r 'Strategaeth Trawsnewid 2022-27 a Thu Hwnt' newydd ym mis Tachwedd 2022. Fodd bynnag, roedd hyn cyn i'r Cynllun Rhaglen Drawsnewid manwl gael ei gytuno'n ffurfiol ym mis Ebrill 2023. Er bod y MTFP presennol yn cyfeirio at y Strategaeth Drawsnewid newydd, mae'r disgrifiad MTFP o sut y bydd arbedion yn cael eu cyflawni dros y tymor canolig, wedi'i osod yng nghyd-destun yr hen raglen 'Cyflawni Gwell Gyda'n Gilydd'. Wrth i'r MTFP a'r rhaglenni trawsnewid newydd gael eu hadnewyddu i adlewyrchu'r cyd-destun sy'n esblygu, gan gynnwys unrhyw heriau ariannol yn y dyfodol, bydd yn bwysig i'r MTFP ddangos sut mae arbedion yn cael eu cyflawni gan y Cyngor. Yn benodol i wahaniaethu'n glir arbedion sy'n cael eu cyflawni drwy fusnes fel arfer, a'r rhai sy'n cael eu cyflawni drwy'r 'Cynllun Rhaglen Drawsnewid'.

Llywodraethu trawsnewid a monitro cynnydd

Mae'r Cyngor wedi cymryd camau cadarnhaol i nodi a chymhwyso'r dysgu o'i hen ddulliau o drawsnewid. Yn ystod diwedd 2022 bu'r Cyngor yn myfyrio ar ei hen raglenni trawsnewid, 'Abertawe Gynaliadwy' a 'Chyflawni'n Well Gyda'n Gilydd' gan nodi sawl dysg. Y prif ddysgiadau gan gynnwys yr angen i:

- symleiddio'r gwaith o lywodraethu'r rhaglen;
- sicrhau gwell cyd-fynd â strategaethau eraill y Cyngor; a
- datblygu llinellau atebolrwydd clir.

Dylai parhau i gymhwyso'r gwersi hyn i'w Strategaeth Drawsnewid bresennol sicrhau ei bod mewn sefyllfa well i gyflawni ei hamcanion trawsnewid.

Mae'r Cyngor wedi defnyddio strwythurau llywodraethu ac adrodd presennol i oruchwylio ar lefel y rhaglen drawsnewid unigol a ddylai helpu i leihau'r risg o ddyblygu a biwrocratiaeth ychwanegol. Er mwyn osgoi dyblygu diangen, mae'r rhan fwyaf o'r rhaglenni trawsnewid unigol o fewn y 'Cynllun Gweddnewid' wedi defnyddio trefniadau llywodraethu a goruchwylio presennol i gyflawni ac adrodd ar eu

cynnydd. Ac eithrio ar gyfer y Rhaglenni Trawsnewid Digidol a'r Gweithlu lle mae trefniadau llywodraethu penodol wedi'u sefydlu. Mae'r dull hwn yn bragmataidd a dylai, os caiff ei reoli'n effeithiol, sicrhau bod ymdrech yn cael ei gyfeirio tuag at gyflawni'r deuddeg rhaglen ac nid ar ddyblygu rheoli rhaglenni.

Dylai'r Bwrdd Cyflawni Trawsnewid sicrhau ei hun bod ganddo'r gallu i gyflawni ei rôl oruchwylio a bod ganddo ddealltwriaeth glir o lwybr y rhaglen gyfun. Un o brif gyfrifoldebau'r Bwrdd Cyflawni Trawsnewid (TDB) yw darparu trosolwg o drawsnewid fel rhaglen gyfan. Ein barn ni yw wrth i'r 'Cynllun Gweddnewid' presennol dyfu o ran maint a chymhlethdod, y bydd y rôl oruchwylio hon yn dod hyd yn oed yn fwy beirniadol. Dylai ei alluogi i nodi rhyngddibyniaethau a chyfleoedd rhwng y deuddeg rhaglen, a fyddai'n anodd eu cyflawni gyda threfniadau llywodraethu presennol y rhaglenni unigol.

Dylai'r Bwrdd Cyflawni Trawsnewid fireinio sut mae'n derbyn diweddariadau ar gynnydd y rhaglen drawsnewid. Mae'r adroddiadau chwarterol cyfredol i'r Cabinet a'r Tîm Rheoli Corfforaethol (CMT) yn cynnwys diweddariad ar gynnydd yn erbyn gweithgareddau allweddol y rhaglenni trawsnewid, statws RAG cyffredinol a lle bo'n berthnasol, cynnydd yn erbyn targedau arbedion. Mae'r adrodd i'r Cabinet a'r CMT yn gadarnhaol, ac er nad oedd yr adroddiadau uchafbwynt cynnar i'r TDB yn cynnwys cynnydd yn erbyn targedau arbedion, mae hyn bellach wedi cael sylw. O ystyried rôl TDB wrth oruchwylio trawsnewidiad ar draws y Cyngor, bydd yn bwysig cynnwys diweddariadau ar dargedau arbedion a hefyd ar gynnydd yn erbyn cyllidebau a ddyrannwyd, megis gyda'r Rhaglenni Digidol a'r Gweithlu. Bydd cael adroddiadau clir ar gynnydd tryloyw ar gyllid yn galluogi'r TDB i gyflawni ei rôl strategol yn fwy effeithiol ac i lywio blaenoriaethu adnoddau i gefnogi'r rhaglen gyffredinol.

Yng nghyfarfodydd cychwynnol y Bwrdd Cyflawni Trawsnewid, mae'r her a'r craffu wedi canolbwyntio'n bennaf ar y broses ac nid ar ganlyniadau ac effaith. Roedd lefel dda o her o amgylch y broses, mewn meysydd fel:

- yr angen am gysondeb y graddfeydd RAG rhwng y deuddeg rhaglen. Mae hyn wedi arwain at y gofyniad i gymhwyso sgôr RAG gyson ar draws y rhaglen gyfan.
- Er y bydd adroddiadau unigol yn wahanol, mae'r rhain yn canolbwyntio ar y materion allweddol, ac nid ydynt yn cynnwys gormod o fanylion. Mae hyn wedi arwain at y gofyniad i bob adroddiad amlygu gynnwys agweddau cyffredin megis gwaethygu risgiau, materion a phenderfyniadau ar gyfer gweithredu TDB.

Fodd bynnag, o ystyried cylch gwaith eang y TDB, bydd yn bwysig, dros amser yn y dyfodol, bod ffocws ar ystyriaethau strategol a sut mae'r deuddeg rhaglen yn cyflawni effeithiau a chanlyniadau unigol ac ar y cyd i alluogi'r Cyngor i gyflawni ei uchelgeisiau.

Mae'r ffordd y mae'r Bwrdd Cyflawni Trawsnewid yn cyfathrebu â Rhaglenni unigol yn dal i gael ei ffurfioli. Y ffordd bresennol o gyfleu her a chyfeiriad y TDB i'r rhaglenni unigol yw trwy'r Cyfarwyddwyr neu'r Penaethiaid Gwasanaeth unigol a gynrychiolir yn y TDB. Bydd ffurfioli'r adrodd a'r cyfathrebu rhwng y TDB, y rhaglenni unigol, a'r prosesau democrataidd angenrheidiol, yn sicrhau bod gweithredoedd y TDB yn cael eu

dal, eu monitro a'u craffu'n effeithiol, ac unrhyw benderfyniadau yn cael eu gwneud ar y lefelau democrataidd a rheoli priodol ac mewn ffordd dryloyw ac amserol.

Dylid gwella'r gyfres bresennol o fetrigau a mesurau rhaglen drawsnewid trwy ddatblygu mesurau canlyniadau. Rydym wedi gweld bod y Cyngor wedi dechrau gwneud rhywfaint o gynnydd wrth geisio diffinio cyfres o fetrigau a fydd yn ei helpu i fesur cynnydd ei uchelgeisiau trawsnewid. Mae'r gwaith hwn yn dal i fod ar gam cynnar o ddatblygu a gallai ganolbwyntio mwy ar geisio mesur y manteision a'r canlyniadau a fynegir yng nghynlluniau'r rhaglen drawsnewid unigol yn ogystal â gweithgareddau'r rhaglen benodol. Er ein bod yn cydnabod bod hyn yn heriol, bydd cydweithio i nodi'r mathau hyn o fesurau canlyniadau yn galluogi'r Cyngor i fanteisio ar unrhyw ddysgu a rennir ac yn y pen draw yn rhoi gwell syniad o'r cynnydd sy'n cael ei wneud ar draws ei Raglen Drawsnewid i gyflawni ei uchelgeisiau.

Hyderaf fod y crynodeb hwn o'n gwaith yn ddefnyddiol i chi wrth i chi barhau â'ch taith drawsnewid. Yn olaf, hoffwn fanteisio ar y cyfle hwn i ddiolch i chi a'ch cydweithwyr am eu cefnogaeth i'n helpu i ymgymryd â'n gwaith.

Yn gywir

Tîm Ymgysylltu Archwilio Cymru